

Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Dato: 31-08-2021
J. nr.: 2021-062797
Dok.nr.: 1387627

Direktionssekretariat
Ledelsesstøtte og
ministerbetjening

–
Rigspolitiet
Polititorvet 14
1780 København V

Tlf.: 33 14 88 88
Email: politi@politi.dk

Politiets erfaringer med de udvidede agentregler

1. Baggrund:

Ved lov nr. 967 af 26. juni 2020 blev agentreglerne i retsplejelovens § 754 a, stk. 1, nr. 3 udvidet til at omfatte overtrædelser af straffelovens § 235, stk. 1 og 2 (børnepornografi), § 279, jf. § 285 (bedrageri), § 279 a, jf. § 285 (databedrageri), § 281, jf. § 285 (afpresning), § 290, stk. 1 (hæleri), § 290 a, stk. 1 (hvidvask), lovgivning om euforiserende stoffer samt lovgivning om våben og eksplosivstoffer, når forbrydelserne bliver begået på internettet.

Derudover blev det med ændring af retsplejelovens § 754 a, stk. 2, muligt at erhverve ret-tigheder, genstande eller andet materiale, der i et nærmere omfang er udbudt på internettet uden at dette er omfattet af krav om forudgående kendelse.

Justitsministeriet har anmodet Rigspolitiet om en redegørelse for politiets erfaringer med de nye agentregler. Rigspolitiet har til brug for redegørelsen indhentet erfaringer fra landets politikredse.

2. Politikredenes erfaringer ved brug af udvidet agentregler:

Rigspolitiet skal indledningsvis bemærke, at politikredsens erfaringer med anvendelsen af de udvidede agentregler generelt er begrænset, hvilket primært skyldes, at reglerne alene har været gældende siden den 1. juli 2020. Dertil kommer, at politikredsene generelt både har efterforsket større sager, hvor agentreglerne ikke har udfordret eller begrænset efterforskningskerne, og sager, hvor andre efterforskningsskridt i sig selv har været tilstrækkelig i efterforskningen, og hvor det dermed ikke har været nødvendigt at gøre brug af de nye regler.

Erfaringerne med de udvidede agentregler baserer sig alene på et mindre antal sager fordelt blandt halvdelen af landets politikredse.

Det er Rigspolitiets overordnede vurdering, at de udvidede agentregler inden for flere kriminalitetsområder generelt er anvendelige, og at erfaringerne med de nye regler generelt er positive.

2.1. Nærmere om de kriminalitetsområder, hvor de udvidede agentregler har fundet anvendelse

2.1.1. Retsplejelovens § 754 a, stk. 1, nr. 3

På baggrund af politikredsens overordnede erfaringer med anvendelse af agentreglerne vurderer Rigspolitiet, at de udvidede muligheder i § 754 a, stk. 1, nr. 3, primært anvendes i forbindelse med efterforskning i sager om narkotika.

Politikredsene har dog i enkelte tilfælde derudover også anvendt de nye agentregler i forbindelse med efterforskning af sager om afpresning, hæleri, hvidvask og børnepornografi.

En politikreds har bl.a. oplyst, at relevante sektioner, der arbejder med efterretninger og analyse, herunder med berigelseskriminalitet, har iværksat et samarbejde, hvorefter de udvidede agentregler påtænkes anvendt til identifikation af personer, der udbyder stjålne genstande til salg på diverse elektroniske handels- og markedsplatforme og sociale medier.

En politikreds har påbegyndt en fast monitoring på internettet for at afdække salg af narkotika samt hæleri og handel med våben. Den systematiske monitoring af relevante webplatforme og applikationer er iværksat med henblik på efterforskning og identifikation af gerningsmænd. Det bemærkes i den forbindelse, at de udvidede agentregler har givet helt nye muligheder både for så vidt angår politiets monitoringsindsats, men også i forhold til at kunne reagere proaktivt f.eks. på baggrund af tip fra borgere, politifolk og øvrige samarbejdspartnere. Dette gælder også i sager, som ikke før lovændringen var omfattet af reglerne om agentvirksomhed. Politikredsen har anvendt agentreglerne i en fremadrettet efterforskning mod et organiseret narkotikanetværk, som handlede med hårde stoffer via sociale medier. Gerningsmændene optrådte anonymt på krypterede applikationer. De nye regler bevirkede, at et fysisk møde kunne etableres, og prøve køb foretages, hvilket blev løftestangen til at identificere gerningsmændene og fortsætte efterforskningen, herunder på grundlag af kendelser efter retsplejelovens regler om indgreb i meddelelshemmeligheden.

Samme politikreds har tillige anvendt reglerne i en konkret sag om børnepornografi. Gerningsmanden havde via sociale medier fået kontakt til en mindreårig. Den mindreårig havde på gerningsmandens opfordring delt nøgenbilleder, ligesom der var aftalt et fysisk møde mellem gerningsmanden og forurettede med henblik på andet seksuelt forhold end samleje. I efterforskningen blev det ved anvendelse af de nye regler muligt for politikredsen at overtage korrespondancen mellem gerningspersonen og offeret med henblik på at bekræfte mødetid- og sted.

Det er vurderingen fra den pågældende politikreds, at de udvidede agentregler i et vist omfang har lettet politiets arbejde i sager om misbrug af børn på internettet, hvor forbrydelsen pågår, og hvor der kræves hurtig indgriben. Rigspolitiet skal dog i forlængelse heraf bemærke, at det samtidig er politiets erfaring, at anvendelsen af agenter i sager om børnepornografi – i det omfang lovovertrædelsen sker på nettet – generelt kan være hæmmet af, at agenterne ikke inden for nugældende regler må deltage aktivt ved f.eks. i begrænset omfang at dele materiale, hvilket ofte er et krav for at få adgang til eller opretholde et medlemskab i lukkede fora på internettet. Dette kan besværliggøre politiets mulighed for at identificere gerningsmanden.

2.1.2. Retsplejelovens § 754 a, stk. 2.

Flere politikredse har anvendt muligheden for at erhverve rettigheder, genstande eller andet materiale, der i et nærmere bestemt omfang er udbudt på internettet, jf. retsplejelovens § 754 a, stk. 2.

Eksempelvis har reglerne været anvendt i forhold til hæleri i tilfælde, hvor politiet har modtaget tip fra forurettede eller vidner, der har genkendt kosterne på Facebook Marketplace eller Den Blå Avis ud fra fotos i en salgsannonce. Kosterne har eksempelvis været dyre cykler, en båd eller en større mængde legetøj, som i alle tilfælde havde en værdi af mindst 10.000 kr. Når der er skabt kontakt til sælgeren, har politiet enten fået tilsendt yderligere billeder af kosterne med henblik på bekræftelse af, at sælgeren fortsat var i besiddelse af disse, eller også er der indgået en aftale om at mødes med sælgeren inden for kort tid, f.eks. samme dag. Gerningsmændene i sagerne er efterfølgende blevet sigtet for hæleri.

Flere politikredse har desuden anvendt reglerne til at efterforske og opklare sager om salg af narkotika. I sådanne tilfælde sker den indledende kontakt til sælgeren typisk via sociale medier på internettet, f.eks. snapchat og Facebook. Når kontakt med sælgeren er etableret, vil der typisk blive aftalt et møde med sælgeren. Selve overdragelsen af narkotika sker typisk ved, at der aftales et mødested mellem politiet og sælger. Dermed får politiet en mulighed for enten at kunne observere mod eller gribe ind over for sælgeren (afhængig af sagens karakter).

Rigspolitiet vurderer på baggrund af de begrænsede erfaringer fra landets politikredse, at reglerne i § 754 a, stk. 2, generelt er anvendelige, særligt i forhold til salg af hælervarer på internettet og salg af narkotika via sociale medier.

3. Konkrete forslag til udvidelser af politiets adgang til at anvende agenter:

Rigspolitiet skal mere generelt bemærke, at det altid i forbindelse med nye straffbestemmelser, der retter sig mod bekæmpelse af kriminalitet begået på internettet, bør overvejes, om der samtidig er behov for at udvide anvendelsesområdet for retsplejelovens § 754 a, stk. 1, nr. 3. Dette gør sig eksempelvis gældende ved en eventuel fremtidig kriminalisering af grooming.

Rigspolitiet skal mere konkret henlede opmærksomheden på følgende områder, der med fordel kunne blive omfattet af agentreglerne.

Retsplejelovens § 754 a, stk. 1, nr. 3.

Indbrudstyveri

- Det kan overvejes, at udvide retsplejelovens § 754 a, stk. 1, nr. 3, til også at omfatte straffelovens § 276 a, jf. § 285 om indbrudstyveri, da mange af de personer, der sætter effekter til salg på internetbaserede medier, med rimelig grund også kan mistænkes for at være gerningspersoner i forbindelse med indbrud i privat beboelse (eller som minimum at have forbindelse til gerningspersonerne).

Udvidet adgang i forbindelse børnepornografi

- Det kan overvejes at udvide politiets muligheder for at agere på internettet i sager om børnepornografi, så politiet får hjemmel til - i begrænset omfang at dele materiale – evt. manipulerede billeder (uægte materiale) – på internettet. Dette ville give politiet mulighed for at agere mere aktivt i diverse fora og netværk, hvor deling af materiale er *påkrævet og dermed en nødvendighed* for at skaffe adgang til et lukket netværk/ at forblive medlem af en gruppe, og for dermed i sidste ende at kunne identificere en gerningsperson. I praksis kan politiet inden for de nuværende regler eksempelvis i mange tilfælde ikke opretholde adgangen til et netværk, fordi politiet ikke agerer troværdigt i netværket, med den konsekvens, at forbindelsen til netværket eller gruppen ikke kan opretholdes. Dermed formindskes muligheden for at opklare sagen betydeligt.

Rigspolitiet er opmærksom på, at deling af materiale – uanset form - forudsætter en meget klar beskrivelse af, hvilket materiale, der i givet fald må deles og under hvilke omstændigheder, for at sikre den nødvendige overholdelse af agentreglerne i øvrigt.

Retsplejelovens § 754 a, stk. 2.

Erhvervelse af rettigheder over nettet

- Det følger af lovbemærkningerne til de nye regler i retsplejelovens § 754 a, stk. 2, at det afgørende for anvendelse af reglerne i bestemmelsen er, at selve udbuddet af rettigheden, genstanden eller materialet er sket på internettet, mens den efterfølgende kontakt omkring salget og selve gennemførelsesmetoden for salget er uden betydning i forhold til, at kontakten til sælgeren skal etableres over internettet. Rigspolitiet vurderer, at reglerne med fordel ville kunne udvides til også at omfatte tilfælde, hvor genstanden/narkotika mv. er udbudt via mobiltelefon/SMS, hvilket er ofte forekommende. Såfremt udbud via mobiltelefon/SMS allerede anses for omfattet af begrebet "internettet", kan dette med fordel præciseres

4. Generelle og principielle overvejelser i relation til ændring af agentreglerne.

Retsplejelovens § 754 b, stk. 2, 1. pkt.

Det kan overvejes at åbne op for, at politiet i videre udstrækning end i dag får mulighed for at anvende civile personer til agentvirksomhed.

Af retsplejelovens § 754 b, stk. 2, 1. pkt., fremgår det, at alene polititjenestemænd og ansatte i politiet med særlige efterforskningsmæssige kvalifikationer må udøve agentvirksomhed. Af bestemmelsens 2. pkt., gives der dog mulighed for, at civile personer efter aftale med politiet kan yde bistand til at udføre eller fortsætte den lovovertrædelse, der efterforskes, når den bistand, der ydes, er yderst beskeden i forhold til lovovertrædelsen. Det er i den forbindelse politiets vurdering, at anvendelse af civile personer til agentvirksomhed i videre udstrækning kunne overvejes, blandt andet i sager i bandemiljøet, hvor der udføres alvorlig og samfundsskadelig kriminalitet, herunder sager vedrørende indsmugling af og handel med ekstraordinært store mængder narkotika eller våben, hvor ingen andre efterforskningskridt anses for mulige.

Politiet modtager ofte efterretninger om forestående alvorlig kriminalitet fra en informant/kilde, der typisk har sin viden som følge af, at vedkommende selv er en del af det kriminelle miljø. En sådan informant/kilde kunne politiet med fordel benytte som civil agent i tilfælde, hvor politiets egen infiltration ikke er en mulighed, herunder som følge af, at kriminaliteten er nært forestående og politiets infiltration er for tidskrævende, eller der er tale om et lukket kriminelt miljø, hvor politiets infiltration er udelukket.

Politiet er selvsagt bekendt med de betænkeligheder, der er forbundet med i videre udstrækning at åbne op for at anvende civile personer til agentvirksomhed, herunder for så vidt angår at påse, at provokationsforbuddet ikke overtrædes. Indgreb i meddelelshemmeligheden mod de mistænkte i sagen i form af rumaflytning, telefonaflytning, videoobservation, mv. vil imidlertid – i det omfang der er grundlag for at kunne foretage sådanne indgreb i medfør af retsplejelovens kapitel 71 – kunne anvendes med henblik på bedre at kunne sikre, at civile personer, der anvendes til agentvirksomhed, ikke overtræder provokationsforbuddet i kontakten med de mistænkte, idet sådanne indgreb vil gøre det muligt at følge den civile agents handlinger og udtalelser med henblik på en vurdering af, om indhentningen af oplysningerne er sket inden for rammerne for agentvirksomhed.

Det kan overvejes at indhente internationale erfaringer i forhold til sammenlignelige landes brug af civile agenter med henblik på at få inspiration til, hvordan en sådan lovgivning evt. ville kunne udformes samt med henblik på at modtage oplysninger om, hvordan disse personer i så fald beskyttes, herunder hvordan oplysninger fra civile agenter konkret indgår i straffesager.

